

Primus

- viiij De subiectione qua filius subiectus est patri.
ix De vtile creditibus fuerit ut ad personam in forma serui christus ascenderet.
x Quod traditurus sit regnum filii patri.
xi Qua discretione intelligendus sit nunc equalis patri filius. nunc autem minor.
xii Qua ratione filius nescire dicatur de horam quam scit pater.
xiii De unitate persone filii dei et filii hominis siue in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini epi de trinitate liber primus incipit.

De triplici causa erroris falsa de deo opinantis

Capitulum primum

I **E**ctur hoc que de trinitate differuimus: prius oportet ut nouerit stilum nostrum aduersus eorum vigilare calumnias: qui fidei contemnentis initium: imaturo et pueris

rationis amore fallunt. Quorum nonnulli ea que corporalibus rebus: siue per sensus corporeos expta nouerunt: siue que natura humani ingenij et diligentie viuacitate vel artis adiutorio pceperunt: ad res incorporeas et spirituales transferre conantur: ut ex illis illa metiri atque opinari velint. Sunt quidam alij qui secundum humani animi naturam vel affectum de deo sentiunt: et ex errore cum de deo disputant: sermoni suo distortas et fallaces regulas fingunt. Est item aliud hominum genus eorum qui vniuersam quodam creaturam que perfectio mutabilis est: nituntur transcedere: ut ad incommutabilem substantiam que deo est erigant intentionem sed mortalitatis onere pregrauati: cum et videri volunt scire quod nesciunt: et quod volunt scire non presumptioes opinionum suarum audaciter affirmando: intercludunt sibi intellegentie vias: magis eligentes sententiam suam non corrigere pueris quam mutare defensionem. Et hic quidem omnium morbus est trium generum que opposui: et eorum: scilicet qui secundum corpus de deo sapiunt: et eorum qui secundum spiritalem creaturam sicut est anima: et eorum qui neque secundum corpus neque secundum spiritalem creaturam: et tamen de deo falsa existimant: eo remotiores a vero: quo id quod sapiunt nec in corpore reperit: nec in facto et condito spiritu nec in ipso creatore. Qui enim opinatur deum (verbi gratia) candidum vel rutilum: fallit: sed tamen inueniunt in corpore. Rursus qui opinatur deum nunc obliuiscere: nunc recordante: vel si quid homini est: nihilominus in errore est: sed tamen hec inueniuntur in anima. Qui autem putat esse potentie deum: ut se ipsum ipse genuerit: eo plus errat: quod non solum deus ita non est: sed nec spiritualis nec corporalis creatu

ra. Nulla enim omnino res est que seipsum gignat ut sit. Et quod ab hominibus falsitatis humanam animam purgaret: sacra scriptura puulis pergrues: nulli generi rerum verba vitauit: ex quibus quasi gradatim ad diuina siue sublimia nos ter intellectus velut nutritus assurgeret. Nam et verbis et rebus corporalibus sumptis vtilis est cum de deo loqueretur: velut cum ait. In tegmine alarum tuarum prege me. Et de spiritali creatura multa transtulit: quibus significaret illud quod ita non esset: sed ita dici oportet: sicut est. Ego sum deus zelans: et. Penitet me hominem fecisse. De rebus autem que omnino non sunt: non traxit aliquam vocabulorum: quibus vel figuraret locutiones: vel spiraret enigmata. Quia pniciosus et inanis euanescent: qui tercio illo genere erroris a veritate secludunt: suspicando de deo: quod neque in ipso: neque in vlla creatura inueniri potest. Rebus enim que in creatura inueniuntur: solet scriptura diuina velut infantilia oblectamenta formare: quibus infirmorum ad quodam superiora: et inferiora deserenda pro suo modulo tanquam passibus moueret affectus. Que vero proprie de deo dicuntur: que in nulla creatura inueniuntur: raro ponit scriptura diuina: sicut illud quod dictum est ad moysen. Ego sum qui sum: et qui emisit me ad vos. Non enim esse aliquid modo dicat et corpus et animam: nisi proprio quodam modo vellet intelligi: non id vtiq; diceret. Et illud quod ait apud. Qui solus habet immortalitatem: cum et anima modo quoddam immortalis esse dicat: et sic non diceret: solus habet nisi quodam immortalitas incommutabilitas est: quam nulla potest habere creatura: quam solus est creatoris. Hoc et iacobus dicit. Domine datum optimum: et omne donum perfectum desursum est descendens a parte luminum: apud quem non est transmutatio: nec momenti obumbratio. Hoc et dauid. Mutabis ea et mutabuntur: tu vero idem ipse es. Proinde substantiam dei sine vlla sui commutatione mutabilia facientem: et sine vlllo sui temporali motu temporalia creatantem: intueri et plene nosse difficile est: et ideo est necessaria purgatio mentis nostre: qua illud ineffabile: ineffabiliter videri possit: qua non dum perdit fide: nutrimur: et per quodam tolerabiliora: ut ad illud capiendum apti et habiles afficiamur: tunc ducimur. Tamen apostolus. In christo quodam dicit esse omnes thesauros sapientie et scientie absconditos: eum tamen quisquam in gratia eius renatis: sed adhuc carnalibus et animalibus tanquam puulis in christo: non ex diuina virtute in qua equalis est patri: sed ex humana infirmitate ex qua crucifixus est: commendauit. Sit namque: Neque enim iudicavi me scire aliquid in vobis: nisi iesum christum: et hunc crucifixum. Deinde secutus ait. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos. Et paulo post dicit. Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed

ps-18

Exod-20
Schi-6

Exo-3

1. Th-1

Iaco-1

ps-101

Col-2

1. Cor-2

Ibidem

1. Cor-3

Primus

quasi carnalib⁹. Quasi puulis in xpo: lac potu dedi vobis: no escas. **N**o du em poterat: s3 nec adhuc quide potestis. **H**oc cu d3 qbusda irascunt: 7 sibi prumeliose dici putant: et plerūq; malit credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc au diūt: no habere qd dicāt: q; se cape non posse qd dixerūt. **E**t aliqui afferim⁹ eis rōnem: no quā petūt cū de deo querūt: q; nec ipi eaz valent sumere: nec nos fortasse vl' apphendere vl' pferre: s3 qua demonstrēt eis q; sint inhabiles minieq; idonei in picipiendo qd erigūt. **S**ed q; no audiūt qd volūt: aut callide nos agere putāt: vt nram occultem⁹ impitiaz: aut maliciose qd eis inuideam⁹ peritiaz: atq; ita indignātes pturbatiq; discedunt.

Ordo disputandi de trinitate diuina.

Cla ppr adiuuāte dño deo **La. II**
nfo suscipiem⁹ et eā ipaz quā flagi-
tant quantū possum⁹ reddere rōez
qd trinitas sit vn⁹ de⁹: 7 solus 7 ver⁹: et q; re-
cte pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: vni⁹ eiusdēq; sub-
stātie vl' eēntie dicat: credat: intelligat: vt no
quasi nostris excusatiōib⁹ illudant: s3 re ipsa
experiant: 7 esse illd summū bonū qd purga-
tissimis mētib⁹ cernit: et a se ppterea cerni-
cōprehēdiq; no posse: q; hūane mentis acies
inualida in tā excellēti luce no figit: nisi p iu-
sticiā fidei nutrita vegetet. **S**ed primū scōm
auctoritatē scripturarū scārū vtz se ita fides
hēat demonstrandū ē. **D**einde si voluerit et
adiuuerit de⁹: istis garrulis ratiocinatorib⁹
elationib⁹ q; capationib⁹: atq; iō morbo picu-
losoze laborantib⁹: sic fortasse seruiemus: vt
inuēiant aliqd vñ dubitare no possint: et ob
hoc in eo qd iuenire nequiverint: de suis mē-
tib⁹ potiusq; de ipsa veritate: vel de nostris
disputariōib⁹ pquerant atq; ita si qd eis er-
ga eū vl' amoris ē vl' timoris: ad initiū fidei 7
ordinē redeāt: iaz sentientes q; salubriter in
scā ecclesia: medicā fidelīū pstituta sit: vt ad
pceptōez incōmutabilis veritatis: imbecillē
mentē obseruata pietas sanet: ne ī opiniōz
noxie falsitatis temeritas inordiata p̄cipitet.
Nec pigebit at me sicubi hesito querere: nec
pudebit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentū 7 capacitate dis-
simili.

Capitulum III

Ro inde q; quis hoc legit: vbi piter
cert⁹ ē: pgar me cū: vbi piter hesitat
querat me cū vbi errozē suū cogscit
redeat ad me: vbi meū: reuocet me. **I**ta igre-
diamur sil' charitat; viā: rēdentes ad eū: de q;

dictū ē. **Q**uerite faciē ei⁹ semp. **E**t hoc placi-
tū: pū atq; turū corā dño deo nostro: cū oib⁹
inierim q; ea q; scribo legūt: 7 in oib⁹ scriptis
meis: maxieq; in his vbi qrit vnitas trinita-
tis: pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: q; nec piculosi⁹
alicubi errat. **N**ec laborosius aliqd qrit: nec
fructuosius aliqd inuēitur. **Q**uisq; ergo cū
legit dicit: hoc no bñ dcm est: qm no intelligo
locutiōz meā rēphēdat: no fidē: 7 forte vere
potuit dici planius: verūtū nllus hoīm ita lo-
cutus ē: vt in oibus ab oibus itelligeret. **Q**ui
deat ergo cui h in sermōe meo displicet: vtz
alios in talibus rebus qstiōibusq; versatos
cū itelligat: me si itelligit. **E**t si ita ē pōat libz
meū: vl' etiā si h videat: abijciat: 7 eis potius
q; itelligit: opaz 7 tps ipendat. **N**o tñ ppte-
rea putet me tacere debuisse: q; no tā expedi-
te ac dilucide q; illi q; itelligit eloq; potui. **N**e
q; em oia q; ab oib⁹ p̄scribunt: in cū manus
veniūt. **E**t fieri p̄t: vt nō nllī q; etiā hec nostra
itelligere valēt: illos planiores no iueniant
libros: 7 ī istos saltē icidāt: iōq; vtile ē: plures
a pluribus fieri diuerso stilo: no diuersa fide
etiā de qōnibus eisdē: vt ad pluriōs res ipsa
puēiat: ad alios sic: ad alios aut sic. **E**t si ille
q; se ista no intellexisse pquerit: nlla vnq; d ta-
libus rebus diligēter 7 acute disputata itelli-
gere potuit: secū agat votis 7 studijs: vt p̄fici-
at no me cū qrelis 7 puitijs: vt taceā: qui xō
hec legēs dicit: itelligo qdē qd dictū sit: s3 no
vere dictū ē: asserat si placz sniam suā 7 redar-
guat meā si p̄t: qd si cū charitate 7 xitate fece-
rit: mibiq; etiā si i hac vita maneo: cognoscē-
dū facere curauerit: vberimū fructū hui⁹ la-
boris mei: cepero: qd si mibi no potuerit: qd⁹
id potuit me volēte ac libēte p̄fiterit: ego tñ
in lege dñi meditor: si n̄ die ac nocte: saltē qd⁹
tpm p̄ctis possū: 7 meditatiōes meas ne ob-
liuioe fugiāt: stilo alligo: sperās de mīa dei q;
in oibus veris q; certa mibi sunt: p̄seuerāte m
me faciet. **S**i qd at aliter sapio: id q; mibi ipe
reuelabit: siue p occultas reuelatiōes: inspira-
tiōes atq; admonitiōes: siue p manifesta elo-
quia sua: siue p fraternas fmocinatiōes: hoc
oro: 7 h dpositū: desiderīūq; meū penes ipm
hēo: q; mibi sat; idone⁹ ē: 7 custodire q; dedit
et reddere q; pmisit. **A**rbitroz sanē nō nullos
tardiores: ī qbusdā locis libroz meoz: opina-
tuos me sensisse quod no sensī: aut non sen-
sisse quod sensī. **Q**uozum errorem mibi tri-
bui non debere quis nesciat. **S**i velut me se-
q̄ntes neq; apphēdētes: deuiauerit ī aliquā
falsitatē: dū cogoz p qdā densa 7 opaca viam

Ps. 104

Ps. 1